

Ang Sugilanong Pagwali

Usa ka gamay'ng manwal
nga gisulat ni

Brian Powell

Mga Sulod

Pasiuna	5
Ang Tumong sa pagwali	6
Kinsa ang maminaw	6
Ang naandan nga paagi	7
Usa ka alternatibo nga paagi	8
Unsa man ang Sugilanong Pagwali?	11
Unsaon Pag-andam og Sugilanong Pagwali?	13
Pagbasa	13
Pag-ampo	14
Pagpili og Tema	14
Pagpili og Panan-aw	15
Tan-awon ang Palibot	16
Ang 5 ka 'Senses'	18
Pangitaon ang Problema	19
Ang Pasiuna	19
Ang Pagtapos	20
Pagbansay	21
Unsaon pagwali og sugilanong pagwali?	24
Mga ehemplo nga wali	26
Unsaon ko man Pagkasabot?	26
Unsay Ilang Pilion?	30
Ihatag sa Dios ang Iya sa Dios	38
Kasumahan	42

Pasiuna

Napuno ang simbahan sa panahon sa anniversary. Nagdasok ang mga tawo sa mga gahi nga bangko ug aduna pay ubang mga tawo nga nanggitindog na lang sa gawas nga milili sa sulod kay wala na silay malingkoran. Walay hangin ang sulod sa simbahan ug init pa kini kay sa kaldero, apan walay naglihok nga tawo, ug walay mihunghung sa iyang katapad. Naminaw silang tanan sa magwawali. Taastaas na ang iyang wali apan naminaw pa ang mga tawo sa kasaysayan mahitungod sa kinabuhi sa usa sa mga napulo ka sanlahon nga giayo ni Jesus. Usahay, madunggan nimo ang mga tawo nga mo-ingon “Kaluoy ba,” “Aguy,” o “Grabe” sa pagkadungog nila sa mga kalisdanan nga nahiagoman sa maong sanlahon. Pag-abot sa kataposan sa kasaysayan mihupaw na ug dako ang mga tawo kay maayo na ang ilang paminaw sa ilang pagkadungog nga ang sanlahon naka-uli na sa iyang pamilya. Bisan tuud og nadugay ug nilapas sa usa ka oras ang magwawali apan walay tawo nga migawas hangtud siya nakahuman sa pagwali.

Kun ingon niana ang imong kasagarang makita sa imong pagwali, dili na siguro nimo kinahanglan pa nga magbasa niining booklet, apan basin kining mosunod ang imong nasinatian:

Niadtong miaging usa ka dominggo nakasiguro ako nga ang akong iwali makaayo sa problema nga akong namatikdan sa simbahan. Nagtuon ko og maayo sa mga bersikulo nga tukma sa topico. Naghimo ko og tulo ka puntos nga dali sag-ulohon sa mga tawo. Nangita ko og mga ilustrasyon nga haum gayud sa mga puntos, unya nagsulat ko og mga lakang nga himuon sa mga tawo aron sa pag-aplikar sa maong mga pagtulon-an. Pag-abot sa adlawng Dominggo, mibangon ko’g sayo. Gibansay nako ang akong iwali inubanan sa pag-ampo. Pag-abot sa takna sa pagwali, nangingkamot ako sa pagsaysay sa tanan sa maayong mga pulong

ug sa tataw nga paglitok. Sakto ang tanan. Apan samtang sa akong pagwali, nakita nako sa mga nawong sa mga tawo nga blanko pa kini sama sa limpyo mga bond paper. Mura'g milupad na ang ilang huna-huna ngadto sa laing planeta. Naghago ko sa pagsaysay sa kamatuoran apan mura'g nagwali lang ko ngadto sa mga dingding sa simbahan.

Nakabati ka na ba ug ingon niana human sa imong pagwali nga mura'g walay kapuslanan ang imong mga pulong?

O basin human nimo ug wali adunay mga tawo nga nangutana ug nagsulti kanimo nga wala gayud siya makasabot sa tumong sa imong mensahe? Possible nga ang problema anaa sa mga tawong naminaw kanimo. Basin gahi sila ug ulo. Basin dili sila gusto nga maminaw sa pulong sa Dios. Apan, possible usab nga ang problema anaa sa imong paagi sa pagwali.

Ang Tumong sa Pag-wali

Una sa tanan, kinahanglan nga hinumdoman nato kun unsay tumong sa pag-wali. Ang tumong sa pag-wali mao nga ang Dios makigsulti sa iyang mensahe ngadto sa mga tawo sa iyang katilingban. Busa, ang atong buhaton mao ang pagpangita ug pinaka-epektibo nga paagi sa pagwali aron kini mahitabo. Dili kita maggamit sa usa lang ka paagi tungod kay mao kana ang naandan. Dili kita mogamit ug paagi aron dayegon kita sa mga tawo. Dili kita mangupya lang sa nabuhat sa ubang malampuson nga simbahan o pastor. Kun dili mangita kita ug paagi nga haum sa atong mga tawo aron madungog nila ang Dios.

Kinsa ang maminaw?

Kinahanglan nga pangutan-on nato ang atong kaugalingon kun kinsa ang maminaw sa wali, kay dili pareho ang paagi sa pag-wali sa tanang katawhan.

Pananglitan, daghan kaayo ang mga pastor diri sa Pilipinas nga

mogamit ug mga ‘sermon outline’ gikan sa usa ka libro. Apan ang problema mao nga ang libro gisulat sa English. Gisulat usab kini sa America o sa Europa ug gisulat niadtong mga 1980s pa. Unya ang mga tawo nga ilang walihan diri, dili kaayo makamao ug English, busa dili masabtan ang ubang mga pulong nga ginasagol na sa wali. Ug dili sab sila makamao sa kultura sa mga taga didto kay dili man sila taga-America o taga-Englaterra, ug wala pa matawo ang uban kanila niadtong 1980s.

Bisan kun maayo kaayo ang libro sa mga ‘sermon outline’ nga ingon niana, dili kaayo masabtan sa mga tawo ang tumong o puntos sa nagsulat niini. Kinahanglan nga ang paagi nato sa pagwali haum sa mga taga-Pilipinas, mga mag-estorya ug Bisaya, ug mga nagpuyo sa 2010s.

Ang naandan nga paagi

Dili lamang ang mga ‘outline’ nato sa mga wali naggikan sa gawas, kundili ang mga paagi nato sa pagwali. Nagtuon ang kadaghanan sa mga Pastor sa paagi sa pagwali diha sa mga seminary. Unya, kadtong mga seminary gimugna sa mga missionary gikan sa America niadtong 1950s o 1960s. Busa ang gitudlo nga paagi sa pagwali mao ang naandan nga paagi niadtong mga misionero. Nagpadayon pa gihapon sa paggamit niadtong mga paagiha sa pagwali bisan tuud nga dugay nang panahon miuli ang mga misionero nga nagdala niini.

Basin mituo kita nga kadtong gitudlo sa seminaryo mao lamang ang Biblikanhon nga paagi nga subay sa gitudlo ni Pablo ug ni Kristo mismo. Apan kun tan-awon nato ang nanglabay nga mga katuigan, ang kasagarang paagi nga gigamit sa mga Cristohanong katilingban sa unang mga tuig, dili ingon sa atong naandan karon nga ang magwali may mga puntos ug mura'g mag-lecture ang estelo. Hinunua, ang paagi nga ilang gigamit mao ang pagsaysay sa mga estorya gikan sa Biblia, ug nag-inambitay sila. Sa panahon sa 1700s ug 1800s miabot ang 'Enlightenment' nga panahon ug

ang 'Modern' nga mga paagi. Diha nagsugod ang pagtulon-an nga ang 'kahibalo' nga madiskobre sa mga scientist mao ang kinalabwa'ng kaayohan. Ang nahitabo nga ang mga experto na ang motudlo sa mga walay alamag pinaagi sa pagsaysay sa ilang mga kahibalo ginamit ang stelo sa "lecture." Misugod kini nga paagi diha sa mga kolehiyo ug mga eskwelahan, unya naghinayhinay na og sulod sa mga kasimbahanan, hangtod nga ang tanang mga simbahan adunay pulpito diin ang magwawali nagtindog sa taas, ug ang mga tawo naglinkod sa linya-linya aron sa pagpaminaw kaniya. Nahimo kini nga naandang paagi sa kadaghanan sa mga simbahan hangtod karon, apan ang mga tawo sa palibot nato nausab. Ang mga tawo karon sa gitawag nga 'Post-modern' nga panahon dili na gustong maminaw ug experto nga motudlo kanila. Mas gusto sa kadaghanan ang pagtuon pinaagi sa kasinatian, sa buhat, sa drama, sa kasaysayan ug sa pagsuta. Ang paagi nga maayo kaniadto ug labi na didto sa mga Western nga kanasuran sa kalibutan, dili na haom sa atong kapanahonan ug sa atong katilingban.

Aduna bay alternatibo nga dili supak sa gitudlo sa Biblia? Hinaot nga makita gyud nato sa sunod nga mga pahina nga aduna'y lain pang alternatibo nga gibasi usab sa Biblia.

Usa ka alternatibo nga paagi

Pangutan-a ang mga tawo sa adlawng Lunes kun unsay mahinumdoman nila sa wali ni pastor anang Dominggo, ug siyam gikan sa napulo kanila mag-ingon 'ang sugilanon,' 'ang ilustrasyon,' o 'ang kataw-anan nga kasaysayan'. Panagsa ra ang makahinumdom sa tulo ka puntos sa wali. Ngano man kaha?

Adunay karaang samingay nga nag-ingon:

Usa ka adlaw niana, naglakaw si Kamatuoran sa kadalanan sa usa ka lungsod. Hubo siya sa iyang paglakaw-lakaw. Nagtudlo siya sa mga tagboanan apan walay naminaw kaniya. Nanuktok siya sa mga balay, apan walay nangabli alang kaniya. Gitugnaw si

Kamatuoran, gigutom ug naguol. Unya nakit-an siya ni Sugilanon. Miduol si Sugilanon kang Kamatuoran ug nangutana “Unsay problema nimo igsoong Kamatuoran?” Mitubag si Kamatuoran “Naguol ko kay walay modawat kanako, ug walay maminaw sa akong maayong isulti.” Nag-ingon si Samingay “Ang problema man gud nimo kay hubo ka man. Tan-awa, daghan ko og mga senina nga gidayan-dayan, ug gitina sa lain-laing mga kolor. Hatagan taka sa uban niini aron dili ka na maghubo.” Gidawat ni Kamatuoran ang mga maanindot nga senina ni Samingay ug milakaw na pod siya ug usab. Wala madugay nga gidawat na si Kamatuoran sa mga tawo sa lungsod. Misulod na siya sa mga balay, mikaon siya uban kanila, ug nakig-estoryahanay kanila diha sa ilang sala, kay dili na man siya hubo, natabonan na ang iyang kahubo sa mga senina ni Samingay.

Kun tan-awon nato ang mga advertisement o pahibalo sa TV, dili sila maghatag lang ug powerpoint nga mag-ingon nga kining bag-ong sabon 50% mas makalimpyo kay sa daan, 20% mas barato, ug humot pa kay sa uban. Hinunooa, magdrama-drama sila nga adunay duha ka labandera nga lahi-lahi ang ilang sabon, unya ang babaye nga nag-gamit sa bag-ong sabon mas malipayon kay sa naggamit sa daan. Unya maengganyo kita sa pagpalit sa maong sabon. Mga sugilanon ang gigamit sa mga nag-advertise, kay nasayran nila nga ang sugilanon mahinumdoman pero ang mga statistics makalimtan sa kadaghanan. Mas madawat si Samingay kay ni Kamatuoran nga hubo.

Si Jesus mismo, naggamit siya ug mga sugilanon, mga hulagway, mga samingay ug mga ehemplo halos sa tanan niyang pagkatudlo sa mga tawo. Ingon ni San Mateo “Gipaagi ni Jesus sa mga samingay ang iyang mga pagpanudlo mahitungod sa paghari sa Dios. Wala siya'y gisulti nga wala niya ipaagi sa samingay.” (Mat 13:34 Pulong). Gigamit ni Jesus ang mga sugilanon sa iyang pagtudlo sa mga tawo, kay nasayran niya nga

mahinumdoman sa mga tawo ang mga estorya sa kasaysayan. Unya nasayran usab niya nga kadtong mamalandong sa maong mga kasaysayan mangita usab kun unsay kahulogan niini. Mao nga ang iyang mga tinun-an nangutana kaniya kun unsay buot ipasabot sa maong mga sambingay. Nakahibalo si Jesus nga may gahom sa mga kasaysayan.

Kun tan-awon usab nato ang mga nahisulat sa Biblia, gibanabana nga mga 70% sa tanang bersikulo sa Biblia, mga kasaysayan o sugilanon. Mga 30% lang ang dili pinaagi ug kasaysayan. Possible unta nga gisulat sa Dios ang Biblia nga sama ra sa manual sa computer nga may mga lista sa mga puntos nga tumanon aron mamaayo ang kinabuhi, apan wala niya kini buhata. Ang iyang gibuhad hinoon mao ang pagpasulat ug mga kasaysayan mahitungod sa mga kaagi sa mga tawo ug mga kanasuran. Pinaagi niining mga kasaysayan makuha nato ang iyang mga puntos sa paagi nga mahinumdoman nato. Gihimo kita sa Dios nga ganahan ug mga kasaysayan busa gihatag niya ang iyang mga pagtulon-an pinaagi usab sa mga kasaysayan.

Ang isugyot nako niining mosunod nga mga pahina mao nga sulayan nato ang pagtudlo pinaagi og mga kasaysayan, sama sa gigamit ni Ginoong Jesus ug sa unang mga tinun-an niya, ug tan-awon nato kun dawaton sa mga tawo ang kamatuoran sa Dios.

Unsa man ang Sugilanong Pagwali?

Kun walay laing nasayran nato gawas sa naandan nga paagi sa pagwali, lisod siguro nga huna-hunaon kun unsay hulagway o porma sa Sugilanong Pagwali. Sama ba sa pagbasa lang sa usa ka bahin sa Biblia? Aduna bay mga pasiuna ug pag-aplikar sa sinugdanan ug kataposan? Siguro, lain-lain ang mga tubag nato niini, apan sa laktod nga pagkasulti kini ang usa ka definition sa sugilanong pagwali:

Ang sugilanong pagwali mao ang pagsaysay sa usa ka kasaysayan o sugilanon gikan sa Biblia sa paagi nga mabati sa mga naminaw nga atua sila didto sa kahimtang sa kasaysayan, ug makuha nila ang tumong sa maong kasaysayan. Gamiton sa magwawali ang mga hulagway, mga kolor, mga pagbati ug uban pa, sama sa maayong magsusugilon. Mura'g mosul-ob ang magwawali sa mga sandalyas sa usa ka tawo nga anaa sa sugilanon ug isaysay niya ang mga nahitabo sama sa makita nianang tawhana.

Kasagaran sa sugilanong pagwali, gamay lang ang pasiuna, ug gamay lang ang bahin nga maghisgot sa pag-aplikar dapit sa kataposan. Bisan gani usahay wala gayuy pag-aplikar sa kataposan. Magreklamo ang uban nga mag-ingon “Dili makuha sa mga tawo ang puntos sa sugilanon kun walay pag-aplikar sa kataposan sa wali.” Apan sa tinuod, kun maayo ang pagsaysay sa maong sugilanon, makuha sa mga tawo ang puntos. Sama sa pakatawa nga mawad-an ug bili kun kinahanglan pa nga hubaron, ang sugilanon nga eksplikaran pa mawad-an na kini ug lami. Ang sekreto mao ang pagporma sa sugilanon aron maklaro kun unsay buot ipasabot, ug dugang pa niana, saligan nato ang balaang Espiritu sa pagpakig-estorya sa mga tawo kun unsay buot niyang isulti. Nag-ingon kita nga ang pulong sa Dios may gahom, apan

usahay mura'g mituo kita nga atong mga pulong mas gamhanan kay sa pulong sa Dios!

Ang ubang mga tawo mag-ingon nga “Dali ra man na himuon. Magbasa lang ta sa Biblia unya isaysay sa kaugaling mga pulong. Dali kaayo andamon ang wali nga ingon niana.” Possible nga dali himuon ang pagsaysay sa usa ka sugilanon gikan sa Biblia, apan kun gusto nimo nga adunay nindot nga resulta sa maong pagwali kinahanglan nga hatagan ug daghang panahon ang pag-andam. Sa tinuod, sa akong nasinatian, mas taas ang panahon nga gikinahanglan nako alang sa pag-andam ug sugilanong pagwali kay sa pag-andam ug traditional nga pagwali, labi na adtong sa unang mga panahon sa akong pagsugod pa lang.

Sa sunod nga mga kapitulo tan-awon nato kun unsaon pag-andam ug sugilanong wali, ug unsaon pagwali niini aron makuha gayud sa mga tawo ang puntos o tumong sa maong mensahe, bisan kun walay sumpay nga pag-eksplikar.

Unsaon Pag-andam ug Sugilanong Pagwali?

Pagbasa

Ang una gayud nga gikinahanglan aron sa pag-andam ug sugilanong pagwali mao ang pagbasa sa Biblia. Simple kaayo kini, pero usahay magsalig kita nga isip mga pastor o missionary ato nang nasayran ang kasaysayan sa Biblia, ug mosugod lang kita ginamit ang atong mahinumdoman ug kasagaran dili na kini pinasikad sa Biblia. Kinahanglan nga sa matag panahon mobalik gayud kita sa Biblia. Kun napili na ang bahin sa kasulatan nga iwali, basahon nato ang maong kapitulo o mga bersikulo. Dili lamang sa makausa nato basahon, kundili sa makadaghan. Ang ubang mga tawo nag-ingon nga maayo unta kun sa makanapulo nato basahon ang maong mga bersikulo. Maayo usab nga basahon nato sa lain-laing mga hubad sa Biblia (kun naa), sama sa 'Ang Biblia', 'Maayong Balita', 'Ang Pulong sa Dios' ug uban pa. Kun ang maong kasaysayan naggikan sa usa sa mga ebanghelyo (Mateo, Marcos, Lukas ug Juan), tan-awon nato kun gihisgotan ba usab sa ubang mga ebanghelyo, unya basahon pod nato kini didto. Maayo usab, kun kaya nimo nga basahon sa lain-laing mga sinultihan, sama sa English, Tagalog o Hiligaynon.

Dili usab basahon lamang ang pipila ka bersikulo nga imong iwali, kundili basahon nimo ang nahauna nga mga kapitulo ug ang mosunod nga mga kapitulo aron masayran nimo ang nahimutangan niya sa kinatibuk-an sa kasaysayan sa Biblia. Pananglitan, adunay panahon niadto nga nagtan-aw ko ug salida sa sinehan. Pagsulod namo, wala pa nahuman ang miaging pag-'showing' sa salida, busa natan-aw namo ang kataposan na lang nga mga minutos sa salida, apan mura'g wala namo masabtan ug bale wala lang alang kanamo. Unya gitan-aw namo ang kinatibuk-an sa salida. Pag-abot namo sa mao gihapong bahin sa may kataposan sa salida, mihilak kaming tanan, kay nasabtan na namo ang nahimutangan niadtong estorya'ng among naabtan. Sa samang paagi, ang ubang bahin sa Biblia dili masabtan kun dili

basahon ang naga-palibot nga mga kasaysayan niini.

Pag-ampo

Kauban sa pagbasa, ang pinakaimportanteng buhaton nimo sa pag-andam ug wali mao ang pag-ampo. Tinuod kini nga makatabang bisan sa unsang klase pang estelo sa pag-wali ang imong andamon. Busa sa dili pa kita mag-abli sa atong Biblia, mag-ampo gyud kita nga kahatagan kita ug kaalam. Mag-ampo kita nga tultolan sa Ginoo kun unsay gusto niyang isulti sa mga tawo. Mag-ampo kita nga sultihan kita kun unsaon isaysay sa maong mensahe. Samtang basahon nato ang kasulatan, magsige kita'g ampo nga maabli ang atong mga mata sa mga detalye nga importante, sa mga butang nga nalimtan nato, sa mga magamit nato sa pagsaysay, sa mga batasan sa mga tawo nga anaa sa sugilanon, ug uban pa. Sa pagpadayon nato sa pag-andam sa wali, magpadayon kita kanunay sa pag-ampo, aron dili kita makadugang og mga butang nga dili tinuod o dili makatabang, ug aron dili nato makuhaan ang mga anaa sa kasulatan.

Pagpili ug tema

Samtang basahon nimo ang kasaysayan sa Biblia, pangitaa kun unsay mensahe nga gustong isulti sa Ginoo pinaagi nianang maong estorya. Usahay tataw kaayo kun unsay buot ipasabot sa kasaysayan, apan sa kadaghanang mga bahin sa Biblia adunay lain-laing mga mensahe nga makutlo sa usa lang ka kasaysayan, ug kinahanglan nga paminawon nato ang Dios kun unsay importante alang niining panahona ug alang niining atong mga tigpaminaw. Sa kasaysayan sa napulo ka sanlahon nga nanga-ayo, possible nga ang tema mao:

- ang gahom ni Jesus sa pag-ayo,
- ang iyang kaluoy sa mga sinalikway nga tawo,
- ang pagpasalamat, o basin
- ang pagpihig.

Bisan hanas na kaayo nato ang usa ka bahin sa kasulatan, sa

kanunay, aduna gihapoy makuha nato nga bag-o.

Sa sinugdanan sa pag-andam sa mensahe, importante ang pagdesisyon kun unsay tema nga imong ipagawas, kay gikan niana moabot ang mga nagkalainlain pang mga pagdesisyon kun unsaon nimo sa pagsaysay ang imong napili nga sugilanon.

Pagpili ug panan-aw

Kun nakit-an na nimo ang tema sa kasaysayan, kinahanglan nga hinumdoman nimo kun kang kinsang sandal ang imong suoton sa pagsaysay niini. Kang kinsang panan-aw ang imong gamiton sa paghulagway sa kasaysayan. Tulo ang kasagarang posibilidad nga imong pilion:

- 1 - Usa ka magsusugid
- 2 - Usa ka tawo nga naa sa kasaysayan, ug
- 3 - Usa ka tawo nga imong himoon.

Una, kinsa ang magsusugid? Siya ang usa ka tawo nga naa sa gawas sa kasaysayan. Makita niya ang tanan, mahibaw-an niya ang tanang gisulti ug gihuna-huna sa lain-laing mga tawo nga anaa sa sugilanon, ug mahimo siyang molaktaw gikan sa usa ka lugar ngadto sa laing lugar sa iyang pagsusugilon. Ang dili maayo niini mao nga basin dili mabati sa mga naminaw nga nadala sila og apil sa kasaysayan. Mura'g naa lang sila sa gawas nga nagatan-aw diha sa sulod. Kun hisgotan ang kasaysayan sa napulo ka sanlahon, mahimo nga nahibaw-an na sa nagsugilon ang mga huna-huna sa napulo ka tawo, ang gihuna-huna ni Jesus ug ang tanang gibuhay ug gisulti nilang tanan.

Ikaduha, ang usa ka tawo nga naa sa kasaysayan. Pananglitan kun nagwali ka sa kasaysayan mahitungod sa pag-ayo ni Jesus sa napulo ka sanlahon, mahimo nga isaysay nimo ang nahitabo pinaagi sa mga gibati sa Samaryanhong sanlahong tawo. Ang maayo niini, mabati gayud sa mga tawo nga anaa sila sa

nahitabo. Ang kalisod lang niini nga paagi mao nga limitado ang nahibaloan sa maong tawo, ug basin dili niya makita ang ubang bahin sa kasaysayan nga importante.

Ikatulo, unsaon pag-estorya sa kasaysayan pinaagi sa mga mata sa usa ka tawo nga imong himoon? Pananglitan niini, kun magwali ka sa mao gihapong kasaysayan mahitungod sa mga sanlahon nga giayo ni Jesus, possible nga isaysay nimo ang nahitabo pinaagi sa mga mata ni Pedro o ni Juan. Bisan wala sila gihisgot sa maong bahin sa kasulatan, sigurado nga anaa sila diha, busa mahuna-huna nimo kun unsay ilang nakita. Ang maayo niini, mao nga mas daghan ang ilang makita kay sa tawo nga gihisgot sa kasaysayan, ug makaeksplikar pa siya sa nahitabo alang sa mga maminaw.

Ang tanan niining tulo adunay kaayohan, ug basin sulayan nimo ang paggamit sa tulo ka paagi sa lain-laing panahon. Sa sinugdanan, siguro, ang pinakasayon nga pwede nimo sulayan mao ang magsusugid, apan sa kadugayan basin madiskobre nimo nga mas epektibo ang ikaduha o ikatulo ka paagi. Sa kataposan niining libro, adunay mga ehemplo sa maong tulo ka paagi.

Tan-awon ang palibot

Sumala sa giingon nato ganina, samtang basahon nimo ang kasulatan nga imong iwali, kinahanglan basahon pod nimo ang mga kasulatan sa palibot nianang bahina. Ang tumong niini mao nga masayran nimo ang palibot nga estorya o konteksto sa maong sugilanon. Dugang pa niini, kinahanglan usab nga sutaon nato ang mga kahibalo bahin sa mga tawo, mga lugar, mga butang ug mga batasan nga gahisgot sa maong bahin sa kasulatan. Pananglitan kun ang kasulatan nga atong gamiton maghisgot kang Pedro, ug labi na kun nakadesisyonan kita nga isaysay nato ang sugilanon pinaagi sa mga mata ni Pedro, nan pangitaon nato ang tanang mga bersikulo nga naghisgot bahin kang Pedro aron

masayran nato ang iyang batasan, ang iyang kaagi, ang iyang paagi sa pag-estorya ug uban pa. Kun ang atong kasaysayan naghigot sa lungsod sa Damasco, nan tan-awon pod nato ang tanang kasulatan nga naghigot mahitungod sa Damasco. Kun ang atong iwali naghigot ug sanlahon nga tawo, nan atong sutaon ang mga gituohan ug nabatasan sa mga Judeo mahitungod sa maong sakit.

Kun aduna moy Bible dictionary o encyclopedia, maayo kun basahon ang nahisulat diha mahitungod sa maong mga tawo, mga lugar, mga butang ug mga batasan nila. Kun adunay commentary mahitungod nianang bahin sa kasulatan, maayo kun mabasa usab nato kini (apan sa pagkakaran, wala pa kaayo'y mga libro nato sa Bisaya nga sinultihan.)

Kinahanglan nga tubagon nato ang mga pangutana nga 'Kinsa', 'Unsa', 'Kanus-a', 'Asa', 'Ngano' ug 'Giunsa' o 'Unsaon' mahitungod sa kasulatan. Kinsa ang gihigotan sa kasaysayan? Unsay nahitabo? Unsa ang mga butang nga anaa sa estorya? Kanus-a kini nahitabo? Unsay unang nahitabo ug unsay sunod nga mahitabo? Asa kini nahitabo? Unsay nasud, unsay lungsod, sulod sa balay, sa karsada, o sa templo ba? Nganong kini ang nahitabo? Nganong misulti sila niini? Giunsa nila sa pagbuhat niini? Unsaon nila pagsulbad sa problema? Ingon niini ang mga pangutana nga atong isulti sa atong kaugalingon ug paningkamotan nato kini sa pagtubag.

Gawas niana, kun ang atong kasulatan anaa sa Bag-ong Tugon, sutaon nato ang mga nahigotan sa Daang Tugon nga may koneksyon sa panghitabo. Pananglitan kun ang atong kasaysayan naghigot kang Moises, basahon nato ang maong estorya mahitungod sa nahitabo kaniya diha sa Exodo, Numeros o Levitico.

Kutob sa atong mahimo (inubanan sa pag-ampo), sutaon nato ang tanang importanteng detalye nga may kalambigitan sa kasaysayan sa atong iwali, aron magamit nato ang maong mga detalye sa atong pag-paambit ngadto sa mga tawo.

Ang 5 ka 'senses'

Kun paminawon nato ang maayong magsusugilon, mamatikdan nato nga gamiton niya ang mga pulong nga adunay kalambigitan sa atong lima ka 'senses'; ang panan-aw, ang pagpaminaw, ang paghikap, ang pagtilaw ug ang pagsimhot. Sa atong pag-andam og sugilanong pagwali, basahon nato ang kasaysayan sa Biblia uban sa paghunahuna kun unsa man ang mga mabati sa mga tawo diha sa kasaysayan.

- Unsay ilang makita; mga kolor, mga porma, mga dagway sa tawo, mga balay o building, mga bulak o sagbot, mga bukid o patag, mga lanaw o suba?
- Unsay ilang madungog; mga tingog sa panon, mga kusog o hilom nga pagsulti, mga karnero o mga baka, mga iro, mga tingog sa tigbaligya, mga dukdok sa martilyo, mga hilak sa pagbangotan o unsa pa?
- Unsay mahikap o mabati nila; gaspang o hamis nga butang, libaong o hapsay nga dalan, sandig o patag ang dalan, humok o gahi, bug-at o gaan, basa o uga, init ang panahon o tugnaw ba?
- Unsay ilang matilaw; tam-is o parat, aslom o aplod, lami o daot, init o bugnaw ba?
- Unsay mabaho nila; humot ba o baho? May bulak, mga prutas, mga isda, mga hugaw nga senina, mga basura, mga pahumot o unsa pa nga masimhot?

Dili man gamiton ang tanan niini sa atong wali, apan maayo kun adunay magamit nga mga pulong sa lain-laing 'sense'. Makatabang gayod kini nga masinati sa mga maminaw nga anaa sila diha sa kahimtang sa kasaysayan.

Pangitaon ang problema

Ngano kaha nga maminaw kita ug sugilanon hangtod sa kataposan? Tungod kay gusto nato nga mahibaw-an kun unsay

kasolbaran sa problema nga anaa diha sa estorya. Mamatay ba ang masakiton o mamaayo ba? Makakaon ba ang gigutom? Makalingkawas ba ang nakasala? Mabadlong ba ang nagsayop? Masakpan ba ang nagpatay o nagkawat?

Maminaw kita aron masayran nato kun unsay tubag sa ingon niana nga mga pangutana. Kun tubagon dayon sa sinugdanan sa kasaysayan mura'g wala nay pulos ang pagpaminaw. Pananglitan, kun motan-aw kita ug salida unya madungog nato sa sinugdanan pa lang kun kinsa ang mamumuno, mura'g wala nay lami ang pagtan-aw sa mga pamaagi sa imbestigador sa pagpangita kun kinsa ang nagpatay kay nahibawan na man nato.

Mao usab kun isaysay nato ang usa ka sugilanong pagwali, maayo kun adunay 'problema' nga ipakita nato sa sinugdanan, unya sa kataposan ipahayag nato kun unsay kasulbaran sa maong problema. Sa atong pag-andam sa wali, pangitaon nato kun unsay problema sa sulod sa kasaysayan. Pananglitan, unsay pilion sa mga tawo, unsaon nila pagkahibalo sa kamatuoran, mamaayo ba ang buta, motuo ba ang tawo? Unya kun nakit-an na nato kun unsa ang problema, ipahayag nato kini duol sa sinugdanan sa atong wali aron ang mga tawo gustong maminaw hangtod sa kataposan. Maayo usab nga balik-balikan nato ang maong problema hangtod nga sa kataposan lamang adunay kasulbaran.

Ang Pasiuna

Sumpay sa atong giingon mahitungod sa problema ug unsaon nato kini paggamit sa atong pagwali, pangitaon usab nato kun unsay maayong pagsugod sa atong wali.

Ingon sa mga libro nga kun dili magsugod ang mga tawo sa pagpaminaw sulod sa unang usa o duha ka minutos sa imong wali, dili na gyud sila maminaw pa hangtod sa kataposan. Kinahanglan gayod nga kuhaon nimo ang ilang interest sulod sa unang mga ipanulti nimo aron maminaw gyud sila sa kinatibuk-an

sa imong estorya. Lain-lain ang paagi sa paghimo niini. Possible nga magsugod ka pinaagi og pangutana og dili nimo tubagon. Possible pod nga moingon ka lang kun unsa ang problema sama sa “Wala nay pagkaon ang mga tawo, ug wala na silay kapaingnan sa pagkuha ug pagkaon.”

Adunay usa ka pastor nga akong kaila nga usahay mosugod siya sa iyang mga wali pinaagi ug mga pakurat. Pananglitan sa usa ka panahon nagsugod siya sa iyang wali pinaagi sa pag-ingon “Wala ko naghuna-huna nga nabanhaw si Jesus.” Unya, mohilom lang dayon na siya ug pipila ka segundo ayha siya magpadayon “Oo, wala ko naghunahuna lamang nga nabanhaw si Jesus. Nasayran intawon nako nga nabanhaw gyud siya.” Unya naminaw kami ug maayo sa sunod pa niyang gipangsulti tungod kay nakoratan kami sa sinugdanan.

Nag-ingon pod ang uban nga mangita ta ug taga nga magamit sa sinugdanan aron masangit ang hunahuna sa mga tawo unya mabira nato sa pagsunod sa atong estorya.

Bisan unsa ang atong estelo, kinahanglan nga kuhaon nato ang interest sa mga tawo diha gayud sa sinugdanan, ug paningkamotan nato nga gusto silang maminaw hangtod sa kataposan sa atong pagsaysay.

Ang pagtapos

Unsaon pagtapos sa sugilanong pagwali? Ang tentasyon kanato, labi na kun naandan gyud nato ang daan nga paagi sa pagwali, mao nga human sa kasaysayan sublion nato ug balik sa sinugdanan nga isaysay ang kahulogan sa mga puntos niini. Ang problema niana mao nga mawala na nimo ang interest sa mga maminaw, ug kawaton nimo ang gahom sa kasaysayan. Mas maayo nga ang mga tawo gusto pa sa pagpangutana kanimo mahitungod sa kahulogan, kay sa mapul-an sila sa pagpaminaw sa nakuha na nila gikan sa kasaysayan. Dili bawal nga butangan og pag-aplikar diha sa kasaysayan, apan kun naa, maayo kun mubo lang kaayo kini, siguro usa o duha lang ka puntos.

Kun tan-awon nato ang mga teleserye, sa katapusan sa usa ka episode adunay estorya nga dili matapos, o pangutana nga dili matubag aron gusto pa kita motan-aw sa sunod. Kun ang imong wali usa ka bahin sa usa ka serye, possible nga ingon niana pod ang imong himoon. Apan bisan kun dili bahin sa sunodsunod nga mga wali, maayo nga taposon nimo ang wali pinaagi sa usa ka pangutana o pinaagi sa usa ka pagsulti nga kinahanglan nga pamalandongan pa sa mga maminaw. Possible usab nga sublion nimo ang sinugdanan sa wali apan ilahi lang kini ug gamay. Pananglitan sa usa ka wali nako mahitungod kang Josue, gisugdan nako ang wali pinaagi sa pangutana 'Unsay ilang pilion?' unya sa katapusan giusab lang nako nga 'Unsay imong pilion?'

Sa bisan unsa nga wali, importante kaayo nga taposon nimo siya sa dili pa matagbaw o masobrahan ang mga tawong maminaw. Mas maayo pa nga mura'g kulang pa ug gamay kay sa masobrahan ug mapul-an na ang mga tawo.

Pagbansay

Human nimo himoa ang tanang mga lakang sa pag-andam sa imong iwali, kinahanglan nga isulat nimo kini. Magsugod ka sa pasiuna nga imong giplano, magpadayon ka sa pagsaysay sa sugilanon pinaagi sa mga mata sa tawo nga imong gipili, gamiton usab nimo ang mga nakutlo nimo nga kahibalo mahitungod sa palibot sa maong kasaysayan, iapil nimo ang mga pulong mahitungod sa lima ka 'senses', ug humanon nimo pinaagi sa maayong pagtapos.

Adunay ubang mga pastor nga kun nahuman na nila kining tanan, malipay lang nga ibutang na dayon ang ilang bolpen, o ipaprint na sa computer ang ilang nasulat nga estorya, unya hikalimtan na lang dayon kini hangtod sa Dominggo sa buntag. Mahimo man kana, ug kun maayo ang imong pagkasulat, adunay makuha ang mga tawo gikan sa imong mensahe. Apan, kun gusto nimo nga mas epektibo pa gyud ang imong pagwali, kinahanglan nga magbansay gyud ka.

Basaha ang imong gisulat sa pipila ka panahon. Tan-awa ug maayo kun adunay nalimtan nga kinahanglan iapil. Tan-awa usab kun sobra ra ka taas ug kinahanglan kini nga kuhaan. Basin adunay mga bahin nga mura'g walay labot sa tumong sa kasaysayan, bisan pa kun maayo o tinuod kini nga mga estorya, kun kini makalibog o basin makasamok lang sa huna-huna sa naminaw, nan kinahanglan kini nga imong putlon.

Samtang magbasa ka sa imong kasaysayan hinumdoma kun unsaon nimo kini pagkasulti. Labi na sa mga pag-estoryahanay sulod sa imong kasaysayan, hinumdomon nimo kun mogamit ka og laing tingog alang sa lain-laing mga tawo nga magsulti. Basin kun babaye ang magsulti, gamiton nimo ang taas-taas nga tingog, kun lalake ipaubos ang tingog. Kun tigulang ipakurog ang tingog o unsa pa. Apan kun dili ka hanas sa paggamit ug ingon niini nga mga lain-laing tingog, basin makasamok lang kini sa mga maminaw, busa mas maayo nga usa lang ka tingog ang imong gamiton.

Ang usa pud nga imong hinumdomon mao ang mga hunong sa pagsaysay. Usahay adunay pangutana sulod sa imong estorya. Maayo nga hatagan nimo ug gamay nga panahon ang mga maminaw aron tubagon nila ang pangutana sulod sa ilang huna-huna ayha nimo ipadayon ang pagsaysay. Mas bug-at ang tubag kun adunay gamay nga hunong una kini isulti.

Kun mahimo, maayo nga bansayon nimo sa kusog nga tingog (sama sa imong gamiton sa pagwali) ug dili sa hilom lang nga pagkabasa. Kun maulaw ka sa pagwali ngadto sa kwarto nga walay tawo, possible usab nga iwali nimo ngadto sa imong kauban sa balay, ug makatabang usab sila sa pag-ayo sa paagi nimo sa pagsaysay. Usahay ang abi nato nga maayo kun basahon lamang, mura'g kulang o sobra kun isulti na nato sa makusog.

Ipadayon nimo ang pagbansay hangtod nga makuntento ka sa kasaysayan ug andam na gyud ka sa pagwali niini. Hatagi ug igong panahon ang imong pagbansay. Dili maayo kun sa gabii sa Sabado lang nimo mahuman ang unang sulat sa imong wali para

sa sunod buntag. Dili ka mahimong komportable sa imong pagsaysay sa mensahe, ug mabati usab sa mga maminaw nga dinalian kini nga pagkahimo. Masayang ang imong dako nga trabaho sa pag-andam sa kasaysayan.

Unsaon Pagwali ug Sugilanong Wali?

OK. Nahuman na nimo ang tanang pag-andam sa wali, ang sunod nimo nga huna-hunaon kun unsay paagi sa pagwali niini.

Ang pamaagi sa pagwali ug sugilanong wali mahisama ra sa pagsaysay sa bisan unsa nga sugilanon. Isaysay nato kini sa paagi nga ang mga tawo ganahan maminaw ug makuha gyud nila ang puntos sa atong kasaysayan. Kinahanglan nga mabati sa mga maminaw nga nag-estorya ka kanila. Dili maayo kun mabati nila nga nag-estorya ka lang ngadto sa mga dingding. Dili pod maayo kun mabati nila nga naglecture ka kanila. Dili usab maayo kun mabati nila nga nagbasa ka lang kanila. Ang importante nga ilang mabati nga aduna silay kalambigitan sa imong kasaysayan ug apil man sila sa estorya. Aduna sila'y koneksyon kanimo sa imong pagsusugilon. Maayo gani kun motubag sila ug gamay samtang magsaysay ka. Ang atong tumong gayud mao nga makig-estorya ang Dios sa mga maminaw pinaagi sa pagbati nila sa kahimtang sa kasaysayan.

Unsaon diay sa usa ka maayong magsusugid sa pagsaysay? Kun mag-estorya ka sa imong higala kun unsay nahitabo pag-adto nimo sa grocery, dili ka magbasa gikan sa imong notebook, hinunoa mosaysay ka sa imong nahinumdoman. Mosulti ka kun unsay giingon sa mga tawo, iapil nimo ang imong gibati. Mao gihapon ang paagi sa pagsaysay sa sugilanong wali.

Basin moingon ka nga dili nimo masag-ulo ang tanan nimong isulti sa medya oras nga wali. Tinuod siguro nga dili masag-ulo ang matag pulong, apan sigurado ko nga makahinumdom ka sa mga nahitabo ug mga puntos niini. Pananglitan, motan-aw ka sa usa ka salida. Unya pagkaugma mag-estorya ka sa imong higala mahitungod sa imong nakita. Makahinumdom ka sa nahitabo, sa ubang mga estorya, sa imong mga gibati ug uban pa. Kun kaya nimo nga makausa lang ka mitan-aw sa maong salida unya nasaysay nimo kini sa imong

higala, sigurado ko nga kaya nimo ang pagsaysay sa usa ka sugilanon gikan sa Biblia nga imong nabasa ug nabansay sa makadaghan.

Sa pagsugod nimo paggamit ug sugilanong wali, siguro kinahanglan gihapon ka ug daghan-daghang mga notes, apan kun mahimo kang batid na, mogamay-gamay na ang imong gikinahanglan nga mga sulat. Apan, bisan kun mogamit ka ug mga notes, maayo unta kun walay pulpito diha sa tunga nimo ug sa mga naminaw. Kun aduna gani'y pulpito, motindog ka sa tapad niini aron makasiklap ka pa sa imong gisulat samtang walay babag tali kanimo ug sa mga tawo. Maayo usab nga gamiton nimo ang dagkong mga letra sa imong gisulat, aron mabasa nimo kini sa kalit nga pagsiplat niini.

Samtang isaysay nimo ang kasaysayan ipakita sa tanan nga interesado pod ka sa maong sugilanon. Kun mabati sa mga tawo nga napul-an ka na sa estorya, wala poy gana sila sa pagpaminaw. Apan kun makita nila nga excited ka sa pag-ambit sa imong isaysay, maengganyo usab sila sa pagpaminaw. Ayaw pagluya-luya sa imong pag-estorya, kundili isaysay ang sugilanon pinaagi sa bug-os nimong kasing-kasing. Hinumdomi nga ang imong isaysay mao ang pulong sa Dios, ug ang imong tuyo mao nga himayaon ang Dios. Ug lisod pod ipa-bati sa uban ang wala mo ma-eksperyensya sa imong kaugalingon, busa kinahanglan nga magsugod sa imong kasingkasing ang pagka-interesado aron imo kining mapaambit sa mga tawo.

Mga Ehemplo nga Wali

Ganina nag-ingon ko nga tulo ang paagi sa sugilanong wali nga mao ang wali pinaagi sa mga pulong sa usa ka magsusugid, ang pinaagi sa usa ka tawo nga naa sa kasaysayan ug ang pinaagi sa usa ka tawo nga imong gihimo. Kining mosunod nga mga wali, adunay ehemplo sa matag usa niining tulo ka paagi. Gigamit nako kini nga mga outline sa pagwali nako.

Dili ko mag-ingon nga kini mga hingpit nga wali, kay nagtuon pa usab ako niining paagiha. Apan nanghinaot ko nga kini makapakita kaninyo sa mga posibilidad nga inyong mahimo, ug mahimo pa kini ninyo nga ayohon nga sa inyong hunahuna naa na kini sa husto nga paghan-ay.

Unsaon ko man Pagkasabot?

Kining unang wali, daghan-daghan ang akong gisumpay sa estorya. Akong gihunahuna kining mga sumpay pinasikad sa mga Bible dictionary ug uban pang mga libro. Kun iwali ko ang sama niini nga wali, ingnan nako daan ang mga maminaw nga mao kini ang kahimtang, ug dasigon nako sila sa pagbasa usab diha sa Biblia.

Kining wali gisaysay pinaagi sa mga mata sa usa ka magsusugid – gibase sa Buhat 8:26-40

Usa ka adlaw niana, mibarog ang Eunocho nga taga-Ethiopia nga milantaw sa kamingawan nga nagapalibot sa iyang lungsod didto sa Africa. Namalandong siya ug nag-ingon sa iyang kaugalingon “Unsaon ko man pagkasabot? Unsaon ko man pagkasabot sa kalibotan? Unsaon ko man pagkasabot sa kamatayon ug sa adtoan

sa kalag human sa kamatayon? Unsaon ko man pagkasabot sa tanan?”

Kini ang iyang gihunahuna sa makadaghan, ug usahay, kana pod ang gipangutana sa iyang Amo nga si Kandake nga Rayna sa mga taga-Ethiopia. Nagahuna-huna ang Eunocho kun unsaon man niya pagtambag sa Rayna aron sa pagpauswag sa iyang pagdumala sa gingharian sa Ethiopia. Unya, adunay plano nga miabot sa iyang hunahuna. Adunay kahibalo *ang* mga maalamong tawo sa mga nasud diha sa palibot sa iyang puloy-anan. Unsa man diay kun ipadala sa Rayna ang ubang mga *opisyales* niya aron sa pagsusi sa mga kanasuran, unya inig balik sa mga opisiales tigomon nila ang kahibalo gikan sa mga nagkalainlaing mga katawhan ug mahimong labaw sa tanan si Kandake kay mahibaloan na niya dayon ang tanan.

Kini ang gisugyot sa Eunocho ngadto sa Rayna ug dali ra niya gikauyonan. Dihadiha dayon gipadala ang Eunocho ngadto sa Israel diin may kahibalo kuno mahitungod sa usa ka mabantog nga Dios.

“Unsaon ko man pagkasabot?” Kini kanunay ang nagbalik-balik sa hunahuna sa Eunocho sa iyang taas kaayo nga panaw ngadto sa Jerusalem. “Unsay akong makaplagnan didto aron isaysay nako sa akong Rayna? Asa ko padulong kung moabot ko didto? Kinsay akong pangutan-on?” Unya naglaraw siya sa pag-adto sa Templo pag-abot niya sa Jerusalem kay didto man ang mga tawo nga may kaalam mahitungod sa Dios ug mahitungod sa kahimtang sa mga tawo sa kalibotan. Busa, pag-abot niya sa Jerusalem misulod siya sa Templo, pero wala siya makadayon sa sulod gayud nga bahin sa Templo, kay bawal man alang sa dili Judio ang pagsulod, ug labaw pa gyud kay Baug man siya. Naningkamot siya sa pagpangutana sa mga pari nga nagsulod-gawas sa Templo, apan daghan gyud kayo ang ilang mga bulohaton, ug wala silay

panahon sa pagsaysay ug pagpaambit sa ilang kaalam ngadto sa usa ka tawong itomon nga dili pa gyud makamao magsulti ug Hebreohanon. Tungod kay Griego lamang ang nahibaw-an sa Eunocho.

Mibug-at na ang huna-huna sa Eunocho. “Unsaon ko man pagkasabot?” Walay tawo nga makasaysay kaniya sa mga tubag sa iyang mga pangutana. Unsay iyang ikatubag sa Rayna kung mouli siya? Unya nakita niya duol sa ganghaan sa Templo adunay usa ka negosyante nga mibaligya ug mga linukot nga basahonon. Nangutana siya “Kini ba ang mga balaang kasulatan nga mosaysay mahitungod sa inyong Dios?” Mitubag ang negosyante “Oo lagi! Kining taas nga sinulat mao ang usa ka maayo kaayo sa pagsaysay sa kahibalo mahitungod kang Adonay. Gisulat kini ni Isaias, ug nahisulat sa bag-ong Griego nga bersyon, busa masabtan ni nimo.”

Ingon sa Eunocho “Maayo diay! Kana gyud akong gikinahanglan kay gusto ko nga makakasabot. Pila pod na siya?”

Mitubag ang Negosyante “Sa tinuod lang, nagtrabaho ang magsusulat niini og mga duha ka semana ug ginamit ang pinakamaayong panit sa nating baka, busa mura’g dili nako mahimong ibaligya nga mas barato pa kay sa 25 ka denario.”

Mitubag ang Eunocho “Ha! Kamahal ana! 10 denarios ra man gud akong kaya.” Unya mipadayon ang ilang paghinangyo-ay sulod sa pipila ka minutos hangtod sa kataposan 18 denarios ang nabayad sa Eunocho alang sa linukot nga sinulat. Tumbas kana sa tulo ka semana nga sweldo sa usa ka trabahante adtong panahuna. Apan gihunahuna sa Eunocho nga barato na kana kung makahatag kini og kahibalo nga iyang gipangandoy.

Sa wala modugay, mihalad ang Eunocho sa usa ka halad sinunog diha sa Templo agi ug pasalamat sa Dios. Dayon misugod na siya sa iyang taas nga panaw nga molatas sa kamingawan unya mosubay sa Nilo nga suba aron makabalik sa Ethiopia. Sa

pagsakay na niya sa iyang sakyanan, gikuha niya ang iyang gipalit nga linukot nga sinulat. Naghunahun siya, “Karon makasabot na gyud ko.” Apan samtang gibasa na niya ang iyang sinulatan, mianam ug kabug-at ang iyang kasingkasing. Nasabtan niya ang matag-usa ka pulong sa kasulatan, apan wala niya mahubad ang buot ipasabot sa tanan. “Unsaon ko man pagkasabot niini?” Ingon niya.

Samtang kini ang gihunahuna sa Eunocho, ug samtang gapadayon siya sa iyang pagbasa, adunay tawo nga miduol sa iyang sakyanan. Sa paghunong ug basa kadali sa Eunocho, nangutana ang tawo kaniya sa mao gihapon nga pangutana nga iyang gipangutana sa iyang kaugalingon: “Sir, makasabot ka ba sa imong gibasa diha?” Mitubag ang Eunocho “Unsaon ko man pagkasabot niini? Dili ko ni masabtan gawas kun may mopasabot kanako? Ikaw? Pwede mo bang ipasabot kini kanako?”

Mitubag ang tawo (nga mao si Felipe) “Sige, sulayan nako.” Busa misaka si Felipe sa sakyanan ug samtang mipadayon sila sa dalan nag-estoryahanay sila ug dugay. Didto gisaysay ni Felipe ang maayong balita sugod sa maong kasulatan nga gibasa sa Eunocho. Sa kalit, nasabtan na sa Eunocho ang tanan. Nasabtan niya nga Si Jesus mao ang anak sa Dios. Nasabtan usab niya nga mianhi si Jesus sa kalibotan aron mamatay siya, nga igo gyud nga makabayad sa tanan natong mga sala. Nasabtan pa gyud niya nga kun motuo kita kang Jesus, dili na kita silotan sa Dios, kun dili hatagan kita Niya ug kinabuhing dayon. Nasabtan na niya ang tanan.

Niadto gyu’ng tungora, miabot sila sa dapit diin may tubig sa daplin sa dalan, ug miingon ang Eunocho ngadto kang Felipe, “Aniay tubig. Mahimo bang mabautismohan ko nimo, kay nakasabot na ko?” Mitubag si Felipe “Mahimo gayod kun mituo na ka kang Ginoong Jesus.” Ug dihadiha dayon gibautismohan ni Felipe ang Eunocho. Unya, sa kalit nahanaw si Felipe kay gikuha

siya sa Espirtu Santo. Apan mipadayon ang Eunocho sa dalan og nalipay kaayo tungod sa iyang bag-ong nasabtan nga kamatuoran.

Ingon niya sa iyang kaugalingon “Nakasabot na ko! Nakasabot na ko! Apan dili man maayo nga ako lang ang makasabot. Kinahanglan nga masabtan pod sa mga katawhan sa Ethiopia. Kinahanglan nga masabtan ni Rayna Kandake. Unsaon man nila pagkasabot? Kinahanglan nga isaysay nako ni ug ayo ngadto kanila.”

Ug sumala sa ubang mga kasulatan, kana gayud ang gihimo sa Eunocho. Miuli siya ug gimugna niya ang Ethiopian Orthodox Church. Nakasabot ang mga tawo tungod kay adunay nagsaysay kanila sa kasulatan. Unsaon kaha nato aron ang mga tawo sa atong palibot makasabot usab?

Unsay Ilang Pilion?

Kining ikaduha nga wali gibase sa Josue 24:15, apan ang mga kasaysayan niya naggikan sa lain-laing mga kapitulo gikan sa Exodu, Numeros, Duteronomio ug Josue. Gamay lang nga bahin niini ang giimagine nako, kay daghandaghan ang nahibaw-an nato mahitungod kang Josue. Kini gisaysay pinaagi sa mga mata ni Josue, ug sultihan nako ang mga maminaw niini sa dili pa ko mosugod.

Unsay ilang pilion? O basin sa mas maayong pagkasulti, kinsay ilang pilion? Kinsay ilang alagaran? Dili lang kay karon pa nagkinahanglan ang mga tawong Israelinhon pagpili niini. Tigulang na ko kaayo, ug nakita na nako ang ingon niini nga kahimtang sa makadaghan. Balikbalik ang maong pangutana – moalagad ba ang katawhan sa Dios o dili?

Oh, ako diay! Kinsa ko? Ako mao si Josue ug ako nalipay sa pagsaysay kaninyo karon niining akong estorya.

Ang unang nahinumdoman nako nga panahon nga nagpili ang mga katawhan sa Israel kun motuo ba sila sa Dios o dili, nahitabo niadtong 60-ka-tuig nang milabay. Medyo batan-on pa ko niadtong tungora. Bag-o lang mibalik si Moises sa Ehipto gikan sa iyang 40 ka tuig sa kamingawan. Nag-ingon siya nga adunay katingalahang nahitabo sa kamingawan diin didto nakig-estorya ang Dios kaniya. Nag-ingon si Yahweh nga nadungog niya ang pagtuwaw sa mga tawo tungod sa ilang kalisod. Busa gisugo niya si Moises nga dad-on kami gawas sa Ehipto. Ingon niya nga tumanon na daw sa Dios ang Iyang gisaad sa among katigulangan nga si Abraham. Nalipay mi kaayo nianang balitaa, ug gidayeg namo ang Dios tungod kay nadungog niya ang among mga pagtuwaw.

Apan sa dihang miadto si Moises kang Paraon ug nananghid siya nga molakaw kami sa kamingawan aron kami makahalad ngadto sa among Dios, dihadiha nag-anam og kalisod ang among kahimtiang imbis nga mamaayo. Wala miuyon si Paraon sa gihangyo ni Moises ug nasuko pa hinuon siya. Dayon miingon siya nga basin tungod kay kulang ang among trabaho mao nga mura'g binuang lang ang among gihangyo. Busa gipakanaog niya ang balaod nga dungagan ang among trabaho. Grabe kalisod kadto nga panahon alang kanamo. Adlaw adlaw naghago kami, ug nagsingot kami. Gibunalan kami ug gilatigo. Gisinggitan ug gibadlong, apan wala gyud kami makaapas sa trabaho. Wala kami makakita sa kamot sa Dios, ug mituo na hinuon mi nga nasayop si Moises.

Unya mibalik si Moises ngadto kang Paraon, ug gipadala sa Dios ang silot sa tubig. Ang tanang tubig sa suba sa Nilo nahimong

dugo apil na ang mga tubig sa ilang kaligoanan ug apil pa ang mga sudlanan sa ilang tubig. Niadtong panahona nasabtan na sab sa kadaghanan kanamo nga ang Dios diay ang nagbuot sa tanan ug siya ang labaw sa tanan. Apan bisan pa niana, kapoy ug sakit pa gihapon kayo ang among trabaho. Nag-agwanta pa kami ug pila ka semana, samtang gisunodsunod og padala sa Dios ang Iyang mga hampak ngadto sa Ehipto. Sa kataposan miabot ang adlaw nga namatay ang anak ni Paraon ug ang tanang kinamagulangang lalake sa Ehipto ug dihaduha dayon gipapahawa kami ni Paraon gikan sa iyang nasud ug nagsulti siya nga dili na mi mobalik. Nagdali kami ug hipos sa among mga gamit ug gidala gyud namo ang tanan. Gidala pud namo ang ubang mga mahalon nga kabtangan sa among mga amo kay gusto nila nga dili na masuko ang Dios kanila. Nalipay kaayo mi sa among pagpanaw.

Apan, wala pa gani mi makalakaw og layo, Na! Nausab na pod ang huna-huna ni Paraon. Basin walay nagluto sa iyang pamahaw niadtong buntaga o unsa kaha, kay gipadala na niya ang iyang mga sundalo sa paggukod kanamo, aron pugson kami pagbalik ngadto sa pagtrabaho. Naipit na gyud mi, kay sa among atubangan naay dagat, ug sa among luyo naay mga kasundalohan. Miabot na sad ang maong panugtana; kinsay among saligan? Mosalig ba kami kang Yahweh o basin usa sa mga dios-dios sa mga taga-Ehipto. Daghan sa akong mga higala ang nag-ingon nga mas maayo unta nga mobalik na lang mi sa Ehipto, kay mas maayo kunohay ang pagtrabaho kay sa mamatay lang diha sa kamingawan. Apan wala magdugay gipakita na pod sa Dios ang iyang gahom. Walay makatupong Kaniya sa bisan unsa pa nga mga dios-dios sa Ehipto. Gialsa ni Moises ang iyang sungkod ibabaw sa dagat ug nabahin sa duha ang katubigan. Maoy gihimong dalan namo ang uga diha sa tunga og nakatabok kaming tanan sa dagat. Unya pagsugod og sunod sa mga sundalo ni Paraon diha sa among likod, gipabalik na dayon sa Dios ang tubig sa dagat diin naa didto ang kasundalohan ug nalunod silang tanan.

Human niana gikauyonan sa tanan namong katawhan nga si Yahweh mao ang tinuod nga Dios nga angay'ng saligan sa tanan. Nagsayaw kami, nagkanta ug nagsadya uban sa dakong salosalosalo.

Abi ninyo nga human niana dili na mausab ang hunahuna sa mga tawo? Wala ra abti og dugay, nagmulo na sab sila. Paglakaw namo sa kamingawan, nahurot ang among gibalon nga tubig ug wala nay pagkaon nga among makaplagan sa kamingawan. Miabot na sad ang pangutana: mosalig ba ang katawhan sa Dios o lain ba ang ilang saligan? Makaamuma ba si Yahweh kanamo didto sa kamingawan o dili? Nagsugod na usab ang akong mga kauban sa pagreklamo nga mas maayo ang among pagpuyo didto sa Ehipto kay kanunay man naay tubig.

Nag-ampo na pod si Moises ngadto sa Dios ug dakong milagro ang Iyang tubag. Gikuha ni Moises ang iyang sungkod ug gibunalan niya ang usa ka dakong bato nga giingon sa Dios, ug diha-diha miagas ang dakong tuburan sa tubig. Dili lang gamay, kundili igo kanamong tanan nga sobra 1 million ka tawo ug pipila ka million nga mga karnero ug baka. Ah, mituo na sad ang tanan kang Yahweh, ug nag-ingon na sad silang tanan nga dili na gyud mobiya sila Kaniya.

Wala na pod milungtad ug dugay kadtong ilang pakigsaad!

Pipila lang ka semana ang milabay ug miabot na ang panahon nga hapit na mi mosulod unta sa yutang gisaad. Naghinamhinam na kaayo mi sa pagtan-aw kun unsa kaha ang hitsura sa maong yuta. Gawas ni Moises ug ni Aaron, walay usa kanamo nga nakagawas sa Ehipto, sukad, ug bisan sila si Moises wala makasulod sa Palestine. Naghukom si Moises sa pagpili ug 12 kanamo nga maniid sa yuta aron masayran niya ang maayong paagi sa among pagsulong. Nagpili siya ug usa sa matag banay gawas sa Levi

(duha na ang banay ni Jose nga mao ang Manasses ug Epraim). Ako ang gipili gikan sa banay ni Epraim. Sekreto kaayo ang among paglakaw aron makapaniid kami og maayo ug dili madakpan sa mga tawo didto. Nindot kaayo ang lugar. Tambok kaayo ang mga tanom didto, nga kung among ilarawan mura'g hapit dili gyud mi katuohan. Dagko ug tam-is kaayo ang mga prutas. Lunsay kaayo ang kasagbotan nga sibsibanan sa among mga karnero. Makahinumdom pa gani ko sa kahumot sa mga orange, sa katam-is sa mga ubas ug sa kalami sa mga olibo nga among natilawan. Sa milabay nga mga semana, Manna lang ang among gikaon, busa sobra ang kalami sa among gikaon didto nga mura'g naa mi sa langit! Apan nakita pod namo ang mga tawo nga nagpuyo didto, ug tag-as kaayo ang uban kanila. Nag-ingon ang mga kauban nako nga mga kaliwat sila sa mga Anakim, nga sa ato pa mga kaliwat sa Higante sa una pa gyud nga panahon. Diha nagsugod sila sa pag-estorya og mga pagtuotuo ug nangahadlok na dayon sila. Nagsulti kami ni Caleb nga dili sila angay'ng mahadlok. Si Caleb diay ang gipili gikan sa banay ni Juda. Ingon namo nga ang atong Dios labaw pa sa bisan unsang higante, apan wala gyud sila maminaw.

Pag-uli na namo human sa 40 ka adlaw nga pagpaniid, giingnan namo si Moises sa among nakita. Nag-ingon kami ni Caleb ngadto kaniya ug sa mga katawhan nga sulongon gyud namo ang yuta kay sigurado nga ang Dios mohatag niini kanamo. Apan nagugilon usab ang napulo ka kauban namo mahitungod sa mga higante nga among nakita. Unya naghulat mi kun unsay decisyon nila. Mao gihapon ang pangutana: Motuo ba ni sila sa Dios o dili? Mangahadlok na lang ba ni sila?

Naguol kaayo mi ni Caleb nga wala mi paminawa sa mga katawhan. Naghukom hinuon sila nga mopili ug bag-ong pangulo ug mobalik na lang dayon sa Ehipto. Pagkabuang nila. Pagkadali nila kalimot sa mga bunal ug mga latigo didto. Nalimtan ba kaha

nila ang mga batang lalake namo nga gipamatay sa mga tagaEhipto kaniadto? Nagtuaw kami sa Dios nga dili unta niya silotan ang katawhan. Mitubag ang Dios nga gipasaylo na niya ang katawhan apan bisan niana, walay bisan usa sa mga hamtong nga lalake, ang mga nag-edad og 20-anyos pataas nga makasulod sa yutang gisaad. Ingon niya nga mangamatay silang tanan sa kamingawan, ug maghulat pa mi ug 40 ka tuig ayha kami makasulod sa yuta'ng saad. Dugang pa niana, ang napulo ka tawo nga kauban namo ni Caleb gipatay sa Dios diha-diha kay wala sila mosalig kaniya.

Busa, naglatagaw kami ug naghulat. Naghulat ug naglatagaw sulod sa 40 ka taas nga tuig. Nagsige'g laom mi ni Moises, ni Aaron ug ni Caleb nga motuo na ang mga tawo sa Dios sa bug-os nilang kasing-kasing.

Sa kadugayan, miabot na ang panahon nga hapit na kami mosulod sa yutang gisaad. Tigulang na kaayo si Moises, ug nasayran na niya nga dili siya makalatas sa suba sa Jordan padulong ngadto sa yuta. Sa wala pa siya mobiya kanamo, nagpasidaan siya kanamong tanan mahitungod sa mga saad ug mga tunglo sa Dios. Ingon niya nga nagsaad si Yahweh nga kun siya lang ang among alagaran nan hatagan kami niya sa kinatibuk-an sa yuta. Tagaan kami niya ug kadaogan batok sa tanan namong mga kaaway. Tagaan kami niya ug kahimsog ug makalikay kami sa tanang matang sa sakit. Abunda ang ani sa among mga tanom ug daghan ang mga prutas nga among makuha. Tagaan pa kami niya ug kalinaw sa among pagpuyo.

Apan, mipadayon si Moises nga kun dili kami mag-alagad sa Dios. Kun mosunod kami sa mga lain-laing dios-dios ug mag-alagad kanila, nan dili kami makapilde sa among mga kaaway. Bisun kun napulo lang sila ka tawo, makadaog sila batok sa usa ka gatos kanamo. Magmasakit kami. Bisun magtanom kami ug

daghan apan mag-ani ra gihapon mi ug dyutay. Mahimong daotan kaayo ang among masinati sa among kinabuhi.

Unsay gipili sa mga katawhan nianang panahona? Siyempre, ingon nila nga ang Dios ra ang ilang alagaran, kay gusto nila ang mga panalangin. Namalandong ko nianang panahona kun tinuod ba kaha ang ilang saad.

Pagkahuman sa kamatayon ni Moises, nakigsulti ang Dios kanako. Giingnan ko Niya sa pagtabok sa suba sa Jordan ug sulongon ang Jerico. Gituman namo kini ug gihatagan kami sa Dios ug dako nga kadaogan. Nalipay ang tanang katawhan ug midayeg sa Dios.

Pipila na ka tuig ang milabay sukad nianang panahona. Gihatagan kami sa Dios ug kadaogan bisan asa kami moadto. Gihatagan mi Niya ug luag ug nindot nga yuta. Karon gibahin-bahin na Niya ang yuta alang kanamong tanan ug hapit na kami magkatibulaag aron sa pagpuyo sa matag-usa namo ka puloy-anan. Wala nay gubat. Kalinaw na.

Ang problema karon mao nga nakakita kining katawhan sa mga larawan sa mga dios-dios sa mga tawo niining yuta. Mga larawan sa mga kahayopan, mga larawan sa mga bituon, mga larawan sa mga Higante, mga larawan sa Rayna sa Langit, mga baal ug uban pang mga butang. Naminaw usab sila sa mga estorya sa mga tawo nga among gidakop. Ingon nila nga palpak ang among mga tanom kundili kami maghalad ngadto sa husto nga mga dios-dios. Ingon nila nga kun dili kami moalagad sa mga diwata sa mga sapa masinati namo ang mga sakit gikan sa tubig.

Busa miabot na sad ang mao gihapong pangutana; kinsay ilang pilion? Kinsay ilang alagaran? Gisaysay nako ang tanan nga gisulti ni Moises mahitungod sa mga panalangin ug mga tunglo.

Gitanyag nako kanila ang kinabuhi ug ang kamatayon. Apan unsay ilang pilion?

Mopili ba sila sa pag-alagad kang Yahweh lamang unya magpuyo ilalom sa iyang mga panalangin? O basin mamili sila sa pag-alagad sa nagkalainlaing dios-dios niini nga yuta. Mosalig kaha sila sa mga tuotuo, sa mga es-estorya lang, sa mga salamangka ug uban pang mga bunga lang sa tawhanong hunahuna? Nan, kun kini ilang pilion, magpuyo gyud sila nga ilalom sa tunglo sa Dios.

Alang nako walay problema sa pagpili. Alang kanako ug sa akong panimalay, mag-alagad kami sa Ginoo. Walay nga gyu'y lain pa.

Kamo kaha? Kinsay inyong pilion nga alagaran? Ihatag ba ninyo ang inyong kaugalingon ngadto sa Dios, kang Yahweh aron sa pag-alagad kaniya? O basin nagdumili pa kamo sa pagtugyan sa tanan diha kaniya. Basin ang inyong pagsalig atua sa pagpangita og dakong kwarta aron hamugaway ang inyong pagpuyo. O basin abi ninyo nga kun adunay daghang mga gadgets ug appliances nan mamaayo ang inyong kinabuhi. O basin kaha mag-ampo pod mo ngadto sa Rayna sa Langit sama sa uban, o ngadto sa usa sa mga Santo aron mamasin nga tubagon “kuno” sa Dios ang inyong gipangayo? Ayaw gayud! Kay sigurado gyud ko nga magpuyo mo ilalom sa tunglo sa Dios kun kana ang inyong pilion.

Pagpili ug kinabuhi inay nga kamatayon. Pagpili ug panalangin inay nga mga tunglo. Pagpili sa Dios. Kana ang akong buhaton. Kamo kaha? Unsa kaha inyong pilion?

Ihatag sa Dios ang Iya sa Dios.

Kining ikatulo nga wali mas mubo kay sa uban, apan usa ka ehemplo kini sa wali pinaagi sa mata sa usa ka tawo nga imong himoon. Niini nga ehemplo gigamit nako ang usa ka tawo nga naa sa panon nga naminaw sa mga gitudlo ni Jesus. Pinaagi sa paggamit niini, mahimong isay-say ko ang mga dugang nga mga pagpasabot mahitungod sa mga tawo ug mga butang nga anaa sa sugilanon nga dili maputol ang pagsay-say. Mahimo siya nga mura'g 'tour guide' nga mogiya sa bisita sa bag-ong lugar. Ang kasaysayan niining wali anaa sa tulo ka kasulatan (Matthew 22:15-22, Mark 12:12-17, Luke 20:20-26) ug gigamit nako ang tulo sa pag-andam sa kasaysayan.

Wala mahisgoti ang akong ngalan diha sa balaang kasulatan apan anaa ko diha sa daghang mga pahina. Ang ngalan nako wala, apan sa makadaghan naghigot ang kasulatan nga adunay panon sa katawhan nga naminaw kang Jesus, ug ako ang usa ka tawo nianang mga panon nga nag-uban-uban kanila.

Usa ka adlaw niana, mikuyog gihapon kami kang Jesus aron sa pagpaminaw kun unsay iyang isulti, ug aron sa pagpaminaw usab sa mga giingon sa mga pangulo namo. Wala pa kami makahukom kun si Jesus mao ang Mesias nga gipadala sa Dios o basin usa sa mga propeta o basin pa gipadala sa usa ka demonyo. Naniid pa mi og ayo. Niadtong panahona daghan na ang mga pangulo nga batok kang Jesus, kay nawala na ang ilang mga sakop. Kay tua na kaming tanan kang Jesus! Busa nangita sila ug paagi aron pakasad-an si Jesus. Ang mga pariseo ang kusog kaayo nga nakigbatok kaniya, kay sila ang hugot kaayo nga migunit sa balaod ni Moises, ug palasad-an nila si bisan kinsa nga molapas sa ilang pagsabot niadtong maong mga balaod. Apan dili lamang ang mga pariseo ang nakigbatok kang Jesus. Aduna usa'y lain-laing

mga pundok nga dili gusto kaniya. Dili gusto ang mga Saduceo kaniya kay supak sa ilang mga pagtulon-an ang mga ginahimo ni Jesus. Dili usab gusto kang Jesus ang mga sakop ni Herodes, kay si Herodes nagdapig sa mga taga-Roma ug dili sila gusto nga mosupak ang mga Judio sa pagdumala sa mga taga-Roma. Mao kadto nga bisan tuod nga mga kaaway unta ang matag-usa kanila, niadtong adlaw nagkuyog ang mga sakop sa mga Pariseo ug ang mga sakop ni Herodes ug nagkahiusa aron sa pagbitik kang Jesus.

Didto akong nabati ang ilang panag-estoryahanay. Sa sinugdanan, klaro kaayo nga bulatik lang ang ilang mga gisulti kang Jesus. Abi siguro nila'g dili siya makabantay sa lit-ag nga anaa sa luyo sa ilang gipang-sulti. Ingon nila “Magtutudlo, nasayod kami nga dili ka mamakak. Nasayod kami nga gitudlo nimo ang kamatuoran sa Dios. Walay kaso alang kanimo kun kinsa ang usa ka tawo, kun dako ba siya o gamay, dili mausab ang imong gipang-sulti.”

Pagkadungog nako nianang ilang pag-ulog-ulog nasayran dayon nako nga pagkahuman sa tam-is nga mga pulong adunay pait nga mosunod. Wala gyud ko masayop kay ang sunod nilang gipang-sulti nabantayan gyud nako ang ilang bitik. Ingon nila, “Sultihi kami kun unsay imong huna-huna? Maayo ba ang pagbayad ug buhis ngadto kang Cesar nga Emperador sa Roma o dili?”

Abi nila nga sigurado na gyud nga mapakasad-an nila si Jesus sa iyang pagtubag niini. Kun moingon siya nga “Oo, magbayad ta,” nan moingon ang mga pariseo nga supak kana sa kabubut-on sa Dios, kay mura'g mag-angkon man kana nga adunay hari gawas nianang gitudlo sa Dios, busa makaingon sila nga supak siya sa mga kasulatan. Apan kun moingon si Jesus nga “Dili kita magbayad ug buhis” nan ang mga sakop ni Herodes moadto sa Hari ug mag-ingon nga si Jesus nakigbatok sa Emperador ug angay siya nga dakpon kay gitudloan niya ang mga tawo sa pagsupak!

Naghulat mi sa hilom kaayo kun unsay itubag ni Jesus. Makalingkawas ba kaha siya sa ilang bitik? Mura'g maalamon kayo ang ilang pangutana ug ang mga tawo misugod na pod sa pag-hunahuna. Ug tingale, dili lang ako ang nakabantay sa ilang gisulti nga bitik kay mihilom man ang palibot ug ang tanang naminaw mitan-aw man kang Jesus ug naghulat sa iyang gitubag!

Kuyaw kaayo ang tubag ni Jesus! Gipakita niya ang sayop sa tanan. Ingon pa niya “Nganong nagpakaaron-ingnon man kamo nga buotan? Nganong naningkamot kamo sa paglit-ag kanako? Pakit-a ninyo ako og usa ka Denario.” Ang denario mao ang salapi sa mga taga-Roma, ug kini ang gigamit namo sa pagbayad ug buhis ngadto kanila. Lahi kini kay sa Shekel nga kwarta nga among ginagamit sa templo.

Unya adunay usa sa mga tawo nga diha ra duol kaniya nga mikuha ug Denario gikan sa iyang balsa ug iyang gihatag kang Jesus. Gipataas ni Jesus ang maong salapi unya nangutana siya “Kang kinsang dagway kining naa diri? Ug kang kinsa'ng ngalan ang nahisulat diri?” Nasayran namo nga ang dagway mao ang nawong ni Tiberius nga Emperador, ug nga ang nahisulat didto nag-angkon siya nga Halangdong Emperador nga anak ni Augustus nga dios-dios. Busa mitubag kaming tanan “Kang Cesar man na. Iyaha sa Emperador ang dagway nga naa diha.” Nakapahibulong kanamong tanan ang sunod nga gisulti ni Jesus. Hangtod karon namalandong ko niini. Ingon niya “Kun mao kana, ihatag sa Emperador ang iya sa Emperador, ug ihatag sa Dios ang iya sa Dios.”

Wala nay ikasulti ang mga nangutana kaniya, kay wala nila siya nabitik. Mihawa na dayon sila aron mangita pa ug laing paagi sa pagbitik kang Jesus. Pero nagpabilin kami didto aron maminaw kun unsa pay iyang isulti. Namalandong gyud ko og ayo sa iyang gisulti. “Ihatag sa Emperador ang iya sa Emperador.” Mao diay

nga husto ang pag-bayad og mga buhis sa gobyerno aron maayo ang ilang pagdumala sa nasod. Apan labaw pa niana nag-ingon siya “Ihatag sa Dios ang iya sa Dios.” Unsa diay ang iya sa Dios? Sa mabaw nga pagkasabot niini ug sa una nakong hunahuna abi nako nga naghisgot lamang siya sa mga halad ug kapulo nga gihisgotan sa kasulatan nga ihatag nato sa Dios, ug husto man kana.

Apan sa pagpadayon nako ug huna-huna nahinumdoman nako nga adunay dugang pa nga buot ipasabot si Jesus. Kay ingon niya nga ang Denario adunay dagway sa Emperador busa iya man na sa Emperador. Unya namalandong ako “kun ang Denario adunay dagway sa Emperador ug iya man na sa Emperador, asa ang may dagway sa Dios nga iya man sa Dios?” Gitudlo kanamo gikan sa gamay pa kami ang nahisulat ni Moises diha sa Genesis nga nag-ingon “Gihimo sa Dios ang mga tawo nga sumala sa iyang dagway.” Kita diay ang may dagway sa Dios, ug nahisulat ang iyang mga pulong diha sa atong mga kasing-kasing. Busa nagpasabot si Jesus nga ihatag nato ang atong kaugalingon ngadto sa Dios, kay siya man ang tag-iya niini.

Karon, paningkamotan nako nga ihatag nako ang kinatibuk-an sa akong kinabuhi ngadto sa Dios. Ikaw? Mahisama ka ba kanako? Ihatag ba nimo ang tanan kaniya?

Kasumahan

“Maayo ang wali nga ingon niana, kay mabati nimo nga naa ka sa kasaysayan.” Kini ang usa ka nadungog nako pagkahuman ug wali sa sugilanon nga pagwali. Hinaot unta nga ingon niana pod ang inyong madungog kun sulayan ninyo ang pag-wali nga sama niini.

Dili ko mag-ingon nga kini lamang ang gamiton nato nga paagi sa pag-wali. Dili usab ko mag-ingon nga walay bili ang mga wali nga atong naambit sa naandan nga natong paagi. Apan ang sugyot ko lang mao nga sulayan nato ang paggamit niining sugilanong pagwali usahay kay basin unya ang mga tawo nga dili kaayo makakat-on sa biblikanhong kamatuuron kun gamiton ang naanda’ng pagwali, basin matandog ra pod pinaagi niining lahi nga paagi.

Mao kini ang akong pag-ampo nga sa bisan unsang paagiha, mawali gyud nato ang maayong balita aron ang mga tawo makasabot niini ug mausab ang ilang mga kinabuhi nga mahimo silang mga tinuod gayud nga mga sumusunod ni Kristo.
